

Intel·lectuals alfa (o com marcar territori des de la nova dreta independentista)

Jordi Ferrer / @JordiFerrer

Els 'alfa' del meu país són polemistes, territorials, dicotòmics, llegits i viatjats, liberals i 'rationalchoiceros' i no són ni funcionaris ni marxistes, ni creients ni dòcils. A més, són hàbils en la defensa i en l'atac. I sí, tinguin penis o vulva, siguin gais, 'heteros' o 'trans', processistes o pro referèndum, masistes o anti-Mas, de tortell de nata o de 'coulant' de xocolata, són per damunt de tot individus alfa que, per circumstàncies de la vida política d'aquest país-no-estat nostre, ara orbiten en un planeta 'beta'. I d'aquí plora la criatura. L'expressió julianista per excel·lència, juntament amb la del 'català emprenyat', i que tants articles gloriosos li ha permès escriure al periodista badaloní de 'La Vanguardia' —referint-se primordialment al PP com a partit alfa espanyol—, emmarca bé el que després ja veurem què té de catalanisme dominant, d'alt-right', de liberalisme tronat o de transversalitat sobiranista, que de tot n'hi ha.

Una llista mediàtica que podria abraçar, a part dels columnistes més prolífics d'El Nacional.cat', fins a la sempiterna Pilar Rahola amb el denominador comú de ser individus alfa sobiranistes. En aquest cas, intel·lectuals alfa que poden fer de far a gent molt diversa, tant pel que diuen (unitat independentista, apartidisme transversal, propensió al combat ideològic), com per com ho diuen (llenguatge directe amb altes dosis de sorna) i pel to que fan servir (contudent, a voltes irreverent), de la mateixa manera que generen anticossos a esquerranosos, catalanistes moderats, processistes convençuts, convergents 'comme il faut' i bonafès de la ceba. **L'agressivitat o predomini alfa activa la reacció dels rivals, desactiva persones ideològicament afins i, encara que sembli estrany, atrau els alfa ideològicament oposats.** Sostres, López-Tena o la mateixa Rahola (a qui Planeta ha premiat amb 60.000 euros pel Lull d'enguany) tenen un efecte d'atracció i de connivència en camp contrari.

Intel·lectuals 'alfa' i sobreactuació mediàtica

Hi ha una intel·lectualitat similar a la hispànica manera de Savater, Cercas, Juaristi, Espada i De Azúa però filoprocessista? Per qualitat i trajectòria no, i per bilis, tampoc, tot i que no hi falta gaire. Hi ha un tertulianisme vehement, groller, cridaner i desafiant? En certa manera sí, fruit de la teatralització i futbolització de la política. **Hi ha una intel·lectualitat, liberal i patriòtica, òrfena de partit i plenament 'alfa'? Sí, oi tant.** Una, la catalana de pulsio espanyolista des de fa una dècada, que es va reubicar i campa per platós, redaccions i tertúlies, abraçant un ampli espectre polític des del PP i més enllà, fins al PSC, fent parada a can Ciutadans sempre que convingui. L'altra, la catalana de pulsio independentista, també hi campa ben a gust. Dels personatges mediàtics d'ambdós espectres podem enllaçar diagrames de Venn encerclant aquells tertulians 'soft' i aquells tertulians 'hard'. Aquests darrers, si, a més de tertulians, són persones clau en l'elaboració i difusió de discurs polític, aquests són els nostres intel·lectuals 'alfa'. A can Comuns, a can Tercera Via i a can Podem també n'hi ha d'intel·lectuals, però o bé van mancats de quota de pantalla o bé han de gestionar cultures polítiques complexes i procurar no desatendre cap dels eixos o clivelles que pretenen capitalitzar políticament. És a dir, que a l'anar més enllà del Procés-Sí i el Procés-No, la dificultat d'argumentar en platós i tertúlies és més gran o amb més riscos de descuidar o emprenyar una part de la teva diversa parròquia. Tanmateix, segurament incrementaran la seva presència mediàtica a mesura que el culte d'adoració al procés canviï o requereixi un nou ritual, de la mateixa manera que ho faran els defensors d'espais híbrids i d'altres transversalitats, sempre predisposats al sincretisme.

Ara bé, el que es pot constatar és que, més enllà d'ideologies, hi ha una certa fraternitat d'egos entre intel·lectuals alfa de totes condicions i generacions. **Comparteixen una aversió 'alfa' cap als qui opten per resistir en lloc de conquerir, cap aquells qui rebutgen l'estridència i l'apassionament argumental, cap aquells qui volen anàlisi i no munició.** Sovint s'aprecia un cert menyspreu per la massa dòmita i un emmirallament per l'individu indòmit o singular, motiu recurrent de reconeixement a la vàlua de l'ésser racional que s'erigeix en el púgil rival, en aquell contertulià antagonic però entrenat en rings i tatamis similars. Per això em dol el recent nomenament de Vicent Sanchis com a director de TV3, per 'alfa', per la predisposició a la brega, pel posicionament polític explícit, perquè no dubta mai en públic, perquè hauria preferit amplis consensos a un nomenament que fa olor de darrer cartutx o última perdigonada de Junts pel Sí versió CDC 'oldschool'.

Els 'alfa' reconeixen la condició d'igualtat en la rivalitat. I és que hi ha una frivolitat que emana de la concepció 'gamer' del poder on tot pot entendre's com un joc: a una teoria de jocs, a un joc de trons, a guanyar trumfos, a llançar 'órdagos' per tal de guanyar 'frames', batalles dialèctiques, quota de popularitat, arguments de pes, oxigen per al líder, etcètera. Una munició per argumentar sobre la base d'un llenguatge de predisposició bèl·lica al mateix temps que se sustenta en una lectura de classe dominant o privilegiada, on el missatge a transmetre rau en el fet de buscar la centralitat per arribar a solucions pactades. **De revolta a alta mar i de calma a port. De l'exabrupte de la tertúlia a signar llibres per Sant Jordi amb qui havies ofès taaaaaant. Un joc, certament pesat, per cínic.**

La vigència del “Tres voltes rebel” en el debat públic

També hi ha qui hi pot buscar (i trobar) lectures de gènere i comportament masculista en aquesta intel·lectualitat pàtria, com bé ho fa la periodista Elisenda Rovira en [aquest article](#) sobre per què no vol ser tertuliana. Més clar, l'aigua, i confirma l'existència del 'masclisme discursiu', terme descrit pel sociòleg Diego Gambetta a 'An essay on discursive machismo'. La funció seminal i reproductiva de l'alfa el converteix en l'especial de l'espècie. I ser especial t'allunya del comú, del ramat d'igualitaris, de perdedors diversos, de conspiradors perpetus, d'assemblearis ociosos, d'idealistes poc concrets. **Viure en un món d'alfa et porta a gaudir i créixer amb el combat, ja sigui dialèctic, ideològic, estratègic o tàctic.** També significa enfortir-te tu i observar les febleses dels altres i demostrar públicament tant una cosa com l'altra. La recompensa és majestàtica: domini i predomini, ascendència i descendència.

Molta intel·lectualitat d'aquest país i de tants altres és 'alfa'. **No tota ho és —ni ganes, ni falta que fa—, tampoc a la dreta sobiranista.** Tanmateix, l'exercici de la influència permanent, de l'atracció pel poder, de la capacitat manifesta d'interpretar el món i de teoritzar-lo i sobretot, sobretot, el domini de l'escena, el saber competir i resistir fa que un desenvolupi unes habilitats concretes per a la sobreexposició mediàtica i l'assumpció de les conseqüències que això comporta: pèrdua d'intimitat a canvi de lleialtats i pèrdua de serenor per capacitat de reacció.

L'[individu 'alfa'](#), té molt d'ego i se li suposa una gran capacitat d'atracció, a diferència d'aquell 'no-alfa', que per damunt de tot és un individu més preocupat per existir que per transcendir i que, segons com, és menystingut per incapaç, per poc dotat, per poc valent, per poc competitiu; en definitiva, per inferior. Aquest article de Xavier Díez publicat a CRÍTIC, titulat [“Els set pecats capitals de les esquerres”](#), permet interpretar com l'alfa d'esquerres es perpetua en els vicis del cofoisme estètic i en la superioritat moral de la proposta que creu immillorable, mentre que l'alfa de dretes, “simplement”, guanya. **I els guanyadors atrauen.** Chris Hedges en el cabdal 'Death of the Liberal Class' també incideix en aquesta direcció quan lamenta la poca incidència de l'esquerra institucional per evitar el desmantellament dels estats socials i de les democràcies liberals al mateix

temps que en aquesta obra del 2010 ja avançava algunes característiques de la política actual:

“Capitalism was once viewed by workers as a system to be fought. But capitalism is no longer challenged. Capitalist bosses, men such as Warren Buffet, George Soros, and Donald Trump, are treated as sages, celebrities and populists. The liberal class functions as their cheerleaders. Such misguided loyalty, illustrated by environmental groups that refuse to excoriate the Obama White House over the ecological catastrophe in the Gulf of Mexico, ignores the fact that the divide in America is not between Republican and Democrat. It is a divide between the corporate state and the citizen. It is a divide between capitalists and workers. And, for all the failings of the communists, they got it.”

(Hedges, Chris: ‘Death of the Liberal Class’, Nation Books, 2010, pàg. 15).

Així són els intel·lectuals de bata tacada, els que no s’amaguen i s’empastifen: opinadors, tertulians amb vocació i predisposició d’incidir en la vida política i en l’ecosistema mediàtic. Només cal llegir “La desfachatez intelectual”, d’Ignacio Sánchez-Cuenca (bona entrevista de Sergi Picazo: [“El nostre debat públic està marcat pel masclisme discursiu”](#)) per veure com pot derivar l’exercici del “totisme opinatiu”, de la impunitat de la condició d’intel·lectual, de la incapacitat del capaç.

El bàlsam que ha suposat aquest llibre no té preu, sobretot per a tots aquells qui veien símptomes d’obsessió malaltissa dels il·lustres literats espanyols sobre el “nacionalismo periférico” fent la gara-gara constant a telepredicadors de cadenes marianes i episcopals. I sí, en el sac de boxa argumentatiu dels alfa espanyols hi ha concentrada tota la tirallonga de tòpics, més balders que vertaders, de la massa ‘looser’ que tan bé sintetitza el “tres voltes rebel” de la Maria-Mercè Marçal. **Nacionalistes oprimits, dones lliures i pobres de condició. Tots tres al sac per donar-hi cops a mode d’entrenament:** Marina Geli i el sexe a les escoles, Anna Gabriel i la tribu, Ada Colau i els ‘escraches’, ‘and so on’...

Els alfa sobiranistes també són contundents a l’hora de censurar la tebior, la gamma de grisos, els posicionaments ambivalents i, és clar, també s’abonen a la tríada que abans apuntava i que ara posa el focus en: el nacionalisme colonitzador, dones amb poder i pobres de condició (i d’esperit). Ara bé, la complexitat política catalana ha provocat que l’aferrissada pugna pel discurs hegemònic es doni a diferents nivells i amb diferents antagonismes: processistes vs. antiprocessistes; ‘indepes’ vs. unionistes; independentistes vs. catalanistes moderats; independentistes de dretes vs. independentistes d’esquerres; CUP vs. Comuns; ICV vs. PDeCat; ERC vs. PDeCAT; Esquerra pro referèndum vs. esquerra antireferèndum. Tot plegat configura un panorama de guerra de trinxeres a les xarxes (amb tuitaires ocurrents, provocadors i a voltes malparits) però també un diàleg constant per treballar-se transversalitats guanyadores que també donen peu a discursos ponderats, arguments elaborats i línies interpretatives agosarades.

En Roger Palà en l’article [“La nova dreta independentista catalana”](#) encertava a l’hora de detectar nafres i trepitjar ulls de poll per tal de propiciar un debat necessari, de la mateixa manera que l’errava (al meu modest entendre) a l’atribuir-ho a l’acció d’una elit intel·lectual conspiradora en lloc de centrar-ho en una manera d’actuar pròpia dels alfa, siguin o no intel·lectuals, i, per tant, d’una manera altiva d’anar per la vida ben estesa i que atrau i repela. Una intel·lectualitat fanfarrona? Segurament, però el que falta saber és si aquestes actituds i discursos són l’incube de la maldat (article de Jordi Graupera a resposta de la polèmica generacional entre crítics i nacionals) o bé l’esperó de la trinxera ideològica contrària a un futur pacte Comuns/ERC i, per tant, futur quarter general de la nova dreta independentista amb vocació de govern. **Ara bé, d’aquí a una ‘alt-right’ independentista potser hi ha un pas important a fer.** M’explicaré:

Un país beta, en versió de proves

En el punt de partida de l'article assenyalava que **els alfa sobiranistes s'han quedat sense partit i que ara orbiten en un planeta beta**, i que d'aquí plora la criatura. I a raig que ho fa. I és que, per primer cop des del 1931 (amb la victòria d'ERC, escissió i debilitament de la Lliga i la proclamació de la II República espanyola), els alfa del país (versió sobiranista) no tenen un instrument polític que estigui a la seva alçada. És a dir, un cop infamades la Convergència pujolista i la Unió lobbista de Duran, un cop superada la CDC de Mas per l'ERC de Junqueras i traspasada la funció lobbista d'Unió a C's, **els alfa sobiranistes s'han trobat orfes i enutjosament dubitatius**. S'ha creat un instrument polític "nou", el PDeCAT, que pot servir a mitjà termini, però que sense Mas al capdavant no hi ha cap lideratge potent que permeti disputar-li l'hegemonia a ERC.

Davant d'aquest fet, s'explora una doble via: fer d'ERC (partit no-alfa) un partit atractiu per als alfa (lideratge de Junqueras i política d'aliances amb el PDeCAT i transfusió de quadres liberals al partit del triangle, revertint la tendència predominant des del 1980, quan cada 10 anys una escissió d'ERC per la dreta s'integrava a CiU); o bé construir un partit de nou sobre terra cremada.

En aquest escenari complex amb molts fronts oberts, s'obren múltiples possibilitats, però cap no catapulta el PDeCAT com a partit hegemònic a curt termini. Un partit basat en l'estructura professional-funcionarial de l'extinta CDC té el repte (ingent diria jo) de sobreviure a l'època de vaques magres (econòmiques i polítiques) que ara té a sobre (judicialització elevada al cub: 9-N, 'cas Palau', 'cas X%'). Escudar-se d'entrada en idearis purs (dels liberals 'libertarians' de Catalans i Lliures fins als demòcrates cristians de Demòcrates de Catalunya, etc.) radicalitza i empeteix el projecte, que, a més, hauria d'esdevenir crossa d'un partit com ERC, que depenent del marcat accent liberal del PDeCAT tindria dificultats de base per establir pactes. I, fora d'ERC, poques aliances més podrien fer si es va bé per la línia més pura. **En canvi, la via impura i transversal és la que millor pot anar a un partit petit a la curta però predisposat a ser un 'catch-all' a la llarga**; d'aquí ve que certa intel·lectualitat vegi interessant explorar vies noves d'atracció d'aquell votant independentista amant de les idees clares (que es cansarà dels circumloquis junquerians al tercer dia) i que pot sumar-se a un projecte nou després de la cotilla pujolista (i masista?) si aquest és ambiciós en el propòsit (independència) i contundent amb els no-alfa (l'anticolauisme epidèrmic no és només filoconvergent i caldria estudiar-lo bé, de la mateixa manera que en seran víctimes propiciatòries els "tovets" d'ERC i els possibles catalanistes "autonomistes" de centre que articulin un nou partit).

Aquest propòsit de desafiament al bonisme discursiu i al pactisme és contemporani a les idees i 'frames' que pul·lulen amb èxit a Occident? Sí, i tant. Això és l'"alt-right" independentista? Potser sí, potser no. Va ser l'ERC del 1931, l'esquerra populista del país de l'època i Nosaltres Sols, l'exemple d'"alt-right" del moment? Quin paper van tenir-hi Estat Català i les JEREC en aquests magmes diversos i contraposats? O al revés, el 'background' de Companys i de tants altres republicans bregats en l'obrisme i el sindicalisme va ser clau per a una de les victòries electorals més contundents del sobiranisme? Historiadors amb veu pròpia com Enric Ucelay Da Cal ho han tractat en diferents llibres i articles, il·lustratius i provocadors, però que cal revisar per entendre les complexitats, ambicions i misèries del catalanisme polític del segle XX.

D'altra banda i retornant a l'actualitat, una 'alt-right' aversiva amb l'esquerra pot derivar en aliances estratègiques amb un partit que no sigui l'ERC de Junqueras? **D'entrada no; d'aquí vénen les presses i la histèria del moment en preparar l'aterratge dels alfa sobiranistes a diferents pistes**: la somiada però per ara improbable pista de l'hegemonia sobiranista de partit propi; la via de la incidència tàctica amb l'ERC hegemònica, i la pista de proves de l'hangar, de trinxera de resistència ferotge a un possible govern d'esquerres, a mode i semblança de l'oposició al tripartit.

Apèndix

Per cert, a qui votarà **Josep Anglada** en les hipotètiques eleccions al Parlament de Catalunya del 2017 o del 2018? I en **López-Tena**? I per qui demanaran el vot el grupuscle xenòfob-independentista **Som**? Si aquest bo i millor de cada casa s'agrupa amb algú del 'mainstream' opinàtic i una intel·lectualitat independentista més o menys homologada, seria el '**Tea Party**' de casa nostra'? Hi ha un nínxol de votants independentistes, antiglobalització de dretes, islamofòbics, xenòfobs que puguin recollir vots a l'àrea metropolitana? Seria un Frankenstein polític atractiu o denigrant per als qui volen ordre i aventura? Qui els donaria ressò, quota de pantalla i fins i tot finançament? La constatació d'una 'alt-right' independentista versió 'hardcore' convertiria el Mark Serra del PDeCAT i Vicent Sanchis i els columnistes habituals d'El Nacional.cat' en representants de la dreta catalana centrada i homologable de tota la vida?

A Espanya, tot intent de desmarcatge per la dreta ha estat aturat per un PP que ha preferit retenir aquesta 'alt-right' en la seva òrbita electoral i mediàtica a canvi de sacrificar joves liberals de capitals de províncies que han anat a espetegar a Ciudadanos. Només la nova desmarcada de la FAES i un Aznar amb l'ego disparat podrien alterar el que havia estat l'exemple europeu més flagrant de connivència entre dreta i extrema dreta. Aquesta estratègia se seguiria a Catalunya? Un PDeCAT independentista donaria cobertura a extremistes? O, al revés, la via oberta per la Lliga primer i per CiU després augura un manteniment de la centralitat com a baluard i espai polític a preservar i, per tant, reticents a contaminacions populistes i ultranacionalistes?

Mentre hi penso, **veig massa alfa intentant marcar territori en un país en construcció i en versió beta permanent**, on hi ha molts números de relliscar en l'intent de vertebració de moviments polítics basats en el broc gros i no en la subtileza, en la grandiloqüència i no en el teixir complicitats de classe, de pàtries i de llengües.

Jordi Ferrer és historiador i amb estudis en ciències polítiques.